

ПЪТЯТ на познанието за Изтока
(В памет на проф. дфн Александър Федотов)
The Road to Knowing the East
(In Memoriam of Prof. Alexander Fedotoff, DНabil.)

Светла Къртева-Данчева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Svetla Karteva-Dancheva

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

„В диахронен аспект културата (литературата), която се опира върху свещения първо-
текст, се формира около своеобразен център – учителя, който същевременно и е осно-
вател на съответната традиция... Неговите личностни качества и черти биват онасле-
дявани от неговите ученици, които на свой ред стават учители и също имат ученици.
Тяхната съвкупност образува така наречената Учителска традиция.“¹

На 28 октомври 2018 г. ни напусна проф. дфн Александър Федотов – из-
ключителен учен, ерудит, интелектуалец, искрен и незаменим приятел. Той
беше истински просветител, съзидател на прекрасни творчески общности,
личност, която остави ярка следа в българската наука и култура.

Роден е на 6 март 1956 г. в Новосибирск, СССР. Завършва Факултета по
изтокознание на Санктпетербургския университет, специалност „Монголис-
тика“ и втора специалност „Тибетология“. Съдбата му предоставя невероятен
шанс – да се обучава при изключителни професори от старата руска ориента-

¹ Федотов, Ал. История на класическата корейска литература. София: Университетско изда-
телство „Св. Климент Охридски“, 2006, с. 9.

листична школа. Сред тях проф. дфн Людмила Герасимович оставя ярка следа и оказва решаващо въздействие върху формирането му като учен изтоковед.

След установяването си в България през 1981 г. започва работа като асистент в катедра „Източни езици“ в СУ „Св. Климент Охридски“ и следвайки пътя на академичното израстване, през 1999 г. вече е професор по източни литератури и култури (корейска, тибетска и монголска литература) в Софийския университет.

За сравнително кратък период придобива научната и образователна степен „доктор“ (1987) и научната степен „доктор на науките“ (1998) по източни литератури и култури в университета.

Проф. Александър Федотов се утвърждава като уважаван и инициативен ръководител и заема различни административни длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ – заместник-декан на Факултета по класически и нови филологии (1995–2001); директор на Центъра за източни езици и култури (1998–2018); ръководител на катедра „Езици и култури на Източна Азия“ (2001–2006), заместник-ректор на Софийския университет (2001–2007). От 2003 г. проф. Ал. Федотов е директор на Центъра по кореистика в алма матер, а от 2012 г. е директор на институт „Седжонг“ в София.

От 2002 г. е член на Съвета за висше образование на Република България.

За периода 2009–2012 г. е председател на Висшата атестационна комисия на Република България.

Проф. Федотов наложи свой стил на уникален академизъм, изграден на искреност в отношенията и подкрепа между колегите. Умението да създава духовна атмосфера на разбирателство и позитивизъм мотивираше преподавателите, студентите и служителите в администрацията да работят с удоволствие и всеотдайност.

Това допринесе и за положителното развитие на учебната и научната дейност на редица специалности във Факултета по класически и нови филологии. Благодарение на неговата активна работа беше създадена и специалност „Кореистика“, която за сравнително кратък период се утвърди като една от най-желаните специалности в университета.

Проф. Александър Федотов внесе в българското изтокознание най-добрите черти на голямата руска школа по ориенталистика. Сферата на научните му интереси постоянно се разширява.

Първите му изследвания са в областта на тибетската и монголската литература и култура. Благодарение на превода на проф. Александър Федотов в България става известно и достъпно на български език най-старото монголско литературно произведение „Тайната история на монголите“² – книга, която се

² Тайната история на монголите (превод от старомонголски, студия и коментар Александър Федотов). Наука и изкуство, 1991; Прима принт, 2001; Рива, 2008; Новата цивилизация, 2014.

изследва от световноизвестни учени монголисти още от края на XIX век и е преведена на много езици. В нея се описва животът на Чингис хан и годините на утвърждаване на Монголската империя. С нейния превод и с изследването си „Архитектониката на „Тайната история на монголите“³ проф. Ал. Федотов внася българския принос в световното научно направление, посветено на изследване на литературноисторическия писмен паметник „Тайната история на монголите“.

Като тибетолог проф. Федотов има уникалния шанс да посети столицата на Тибет Лхаса и по-късно да живее в Дхарамсала, Индия, където се среща с Далай лама. Възможността да работи с оригинални тибетски текстове впоследствие сбъдва и една негова мечта – да постави началото на тибетологията в България. Следва публикуването на негови преводи и изследвания, свързани с творчеството на видни тибетски творци, поети и философи, като Сакия Пандита Кунга Гьелцен (1182–1251) – най-известния патриарх на тибетската будистка школа Сакияпа, доминирала в Тибет в продължение на няколко столетия⁴.

В „Огледало на сърцето“⁵ проф. Федотов изследва първите поетични инкорпорации в древните тибетски митове и легенди, зараждането на автохтонната поезия от фолклорен тип, както и творчеството на средновековните тибетски поети.

Друга негова монография – „Дидактичната традиция в тибетската поезия“⁶ – представлява задълбочен анализ на малко познатата за българския читател тибетска поезия.

Изключително стойностен е и преводът от старотибетски на проф. Федотов на „Пътят на Бодхисатва“ – едно от най-известните произведения на Шантидева, бележит будистки Майстор от университета в Наланда, Индия, написано през VIII век⁷.

Проф. Федотов е първият български изследовател и преводач на стара и средновековна корейска литература. Той е автор на „История на класическата

³ Федотов, Ал. Архитектониката на „Тайната история на монголите“. – В: *Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“* – Факултет по класически и нови филологии, Т. 84, кн. 2, 1991, с. 201–247.

⁴ Сакия Пандита. Скъпоценна съкровищница от благозвучни речи (превод от старотибетски и коментар Александър Федотов). София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 1991; Федотов, Ал. Тибетският Сакия Пандита. София: Изток-Запад, 2007.

⁵ Федотов, Ал. Огледало на сърцето. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 1998.

⁶ Федотов, Ал. Дидактичната традиция в тибетската поезия. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2002.

⁷ Шантидева. Пътят на Бодхисатва (превод от старотибетски Александър Федотов). София: Шамбала, 1994, 2013.

корейска литература⁸. В нея представя спецификата както на митологията и фолклора на корейците, така и на класическата корейска литература и нейните оригинални жанрове хянга, шиджо, каса, пхесол и др.

Друга негова монография – „Упрекът на тигъра“⁹ – е посветена на алегорията в средновековната корейска проза.

Множество преводи на проф. Федотов на стара и средновековна корейска поезия са публикувани в книгите му „Искам да попитам Луната. Корейска пейзажна лирика“¹⁰, „Конфуцианският отшелник“¹¹, „Духът на пролетта“¹².

През последните години проф. Ал. Федотов насочи своите интереси и към обществено-политическите отношения в Източна Азия. Част от изследванията си фокусира върху отношенията между България (НРБ) и Корейската народно-демократична република в периода 1945–1990 г.; между България и Република Корея; между КНДР и Република Корея. Сложната ситуация на Корейския полуостров е една от темите, които проф. Федотов подлага на анализ в няколко свои статии и в двете колективни монографии¹³, публикувани в резултат на международен проект, посветен на връзките между НРБ и КНДР, отразени в българските архиви.

Проф. Александър Федотов е автор на огромен брой статии и студии, посветени както на традиционната корейска литература, култура и общество, така и на фолклора на народите от Централна Азия и Далечния изток, източноазиатските религии, литератури и култури в съпоставителен аспект. Своите познания той споделяше и чрез преподавателската си работа. Създаде уникални учебни дисциплини като „Съпоставителна алтайска и корейска митология“, „Тибетски будизъм“, „История и култура на Тибет“, „Символизмът в източноазиатската поезия“, „Будизмът в Източна Азия“, „Политически взаимоотношения в Източна Азия през ХХ–ХХІ век“, „Символизмът в източноазиатската поезия“, „Конфуцианството в Източна Азия“ и др. Лекциите, които изнасяше пред студентите от специалност „Кореистика“, пред студенти от други специалности в Софийския университет и в различни държавни и обществени институции, се посещаваха с огромен интерес. Може да се твърди със си-

⁸ Федотов, Ал. История на класическата корейска литература. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2006.

⁹ Федотов, Александър. Упрекът на тигъра. София: Камя, 2015.

¹⁰ Федотов, Ал. Искам да попитам Луната. Корейска пейзажна лирика. София: Камя, 2008.

¹¹ Федотов, Ал. Конфуцианският отшелник. София: Симолини, 2012.

¹² Федотов, Ал. Духът на пролетта. София: Камя, 2018.

¹³ Федотов, Ал., Светла Къртева-Данчева, Со Йънг Ким, Че Кьо Чин, Яница Иванова. Корея в периода след освобождението от японско владичество до края на Корейската война (1950–1953). София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2014.

Федотов, Ал., Светла Къртева-Данчева, Со Йънг Ким. Памет за България и Корейската война (1950–1953). София: Изток-Запад, 2016.

гурност, че създаде сериозна школа, която възпита изключително способни, търсещи и мотивирани млади хора.

Проф. Александър Федотов е учен от световна величина. Неговите изследвания са високо оценени и публикувани в реномирани научни издания в повече от 25 държави.

Член е на Научния съвет към Международен център „Рьорих“ и на световните асоциации по кореистика, монголистика, алтаистика и тибетология.

Специализира и изнася лекции в Република Корея, Китай, Монголия, Индия, Тайланд, Унгария, Румъния, Австрия, Канада, Русия и много други държави.

Създаденото от проф. Александър Федотов е толкова мащабно, че е трудно обозримо. Научното наследство, което той остави, формира традиция, водеща към неспирно търсене на познанието за Изтока – древен, съвременен, примаамлив.

Проф. д-р Светла Къртева-Данчева

Катедра „Кореистика“

Факултет по класически и нови филологии

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Адрес: бул. Тодор Александров 79, 1303 София, България

✉ kartevasv@yahoo.com

Prof. Svetla Karteva-Dancheva, PhD

Department of Korean Studies

Faculty of Classical and Modern Philology

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Address: 79 Todor Alexandrov Blvd., 1303 Sofia, Bulgaria

✉ kartevasv@yahoo.com